

Efectes del desgovern en l'economia real

La ideologia mana i els partits manquen de projecte i no especifiquen com abordaran els problemes de la societat

XAVIER VIVES | 03 JUNY 2019

No és cert que l'economia determini la política, com tantes vegades s'afirma. Més aviat al contrari, la política determina l'economia. Només cal veure el caos que el president Trump ha sembrat en l'economia mundial amb les seves guerres comercials. No és cert tampoc que no tenir un govern efectiu no importi per a l'economia. El cas d'Itàlia n'és un bon exemple. Durant un temps es va asseverar que l'economia italiana era autònoma en relació a la disfunció de la seva política. Ara Itàlia es la baula feble de l'euro. Pateix un estancament econòmic crònic amb una taxa d'atur elevada, un deute públic sobre el PIB de més del 130% i un risc acumulat al sector bancari que pot posar en risc l'edifici de la unió monetària. La taxa d'atur juvenil està ben per sobre del 30% i els joves italians més ben preparats emigren sistemàticament, i des de fa molt temps. De fet, la renda per càpita real italiana està al mateix nivell que quan es va establir l'euro. Aquest estancament econòmic ha provocat, en part, l'auge dels partits populistes dels extrems polítics que ara governen en estranya coalició. Aquesta coalició promet tot tipus de mesures demagògiques sense abordar els problemes de fons. Entre d'altres elevar la productivitat de l'economia italiana.

Brexit i 'procés'

Un altre exemple d'influència de la política en l'economia és la saga del Brexit, amb possibles conseqüències molt greus per al Regne Unit així com per a la Unió Europea. El procés del Brexit s'assembla una mica al *procés* català en què en ambdós es planteja una possible ruptura a la brava amb una àrea econòmica integrada. El Regne Unit amb la Unió Europea, i Catalunya amb Espanya (i la Unió Europea d'entrada). Aquest possible punt de ruptura genera una gran incertesa i inseguretat jurídica, sobretot si es fa sense acord.

És ben conegut que la incertesa i la manca de seguretat jurídica retrauen la inversió, que és el motor del creixement econòmic. A Catalunya, en el punt crític de la tardor de 2017 moltes seues empresarials es van moure en bona mesura per por de manca de seguretat jurídica. S'hi va afegir la por del boicot als productes de les empreses catalanes a la resta d'Espanya i l'oportunisme d'algunes empreses que van aprofitar el moment per moure la seua per raons fiscals o d'economies d'aglomeració de serveis a Madrid.

La percepció de l'impacte econòmic del *procés* ha passat per tres fases. En la primera, abans de setembre del 2017, es va infravalorar l'impacte donat que el mercat i els inversors tendeixen a fixar-se sobretot en esdeveniments prominents (o focals com diria el Nobel i expert en teoria de jocs Thomas Schelling). Això era així malgrat que la via unilateral proposada portava a la inestabilitat institucional. La crisi de la tardor del 2017 va ser un cigne negre (com diria l'assagista financer Nicholas Taleb), un fet imprevist de gran repercussió, donat que els analistes i el mercat esperaven algun tipus de negociació per resoldre el conflicte. Com a conseqüència de la crisi hi van haver, a més a més dels canvis de seues socials d'empreses, davallada del turisme a Barcelona, de vendes de pisos, i aturada de projectes d'inversió. En conjunt, però, es va sobrevalorar l'impacte econòmic i les prediccions de reducció important del creixement no es van complir.

AHORA QUE COMENZAMOS A MOVERNOS APUESTA POR EL TRANSPORTE SOSTENIBLE

Després de la suspensió de l'autonomia amb l'aplicació de l'article 155, les eleccions del 21 de desembre del 2017 no varen obrir un via de distensió. L'empresonament i judici dels líders independentistes ho fan difícil, i l'enroc en la retòrica via unilateral per part del Govern de la Generalitat de Catalunya manté la incertesa. L'actual creixement de l'economia i els vents a favor que l'han afavorit fins ara poden emmascarar els efectes del *procés* a mig termini. El contenciós va per llarg i es poden plantejar dos escenaris. En un primer escenari es produeix una distensió i es comencen a veure vies de possible resolució del conflicte. En un segon escenari l'enfrontament s'agreuja. Les conseqüències serien més negatives en el segon cas doncs es facilitaria més el comportament oportunista d'empreses i plantes industrials de fora de Catalunya que podrien guanyar activitat i llocs de treball a costa de les locals.

En efecte, quan es decideix una inversió entre diverses localitzacions geogràfiques l'estabilitat institucional és un factor important a tenir en compte i és molt fàcil per a entitats d'una regió competidora assenyalar on hi ha inestabilitat per atreure la inversió. Aquí cal afegir-hi el canvi de conjuntura econòmica que arribarà, tard o d'hora, i

si agafa a Catalunya amb un ambient polític que ha passat de *business friendly* a qüestionar a tot arreu el paper del sector privat, sobretot a Barcelona, les perspectives no són bones.

Un estudi d'ara fa quinze anys constatava que l'àrea metropolitana de Barcelona estava ben posicionada en turisme i activitats de lleure, però no així en innovació i serveis a les seues empresarials. Més recentment hem vist com la regió ha avançat molt en turisme i lleure, realitzant el seu potencial, encara que amb problemes greus de gestió de les externalitats que comporta el turisme massiu; ha invertit de manera intel·ligent en investigació, amb lideratge de la Generalitat, i ha millorat posicions desenvolupant un ecosistema innovador en l'entorn digital. Però ha retrocedit en el vector seus empresarials i els serveis associats.

Barcelona ja partia d'una posició dèbil en aquest aspecte que s'ha debilitat molt més a conseqüència del *procés*. Caldrà treballar molt per tal que aquest

El llegat del 'procés' és un augment de la incertesa sobre el marc institucional.

retrocés no es consolidi. Un factor de la localització de seus són les economies d'aglomeració en serveis especialitzats i un ampli mercat de treball d'alta qualificació. En aquest aspecte Barcelona s'està quedant enrere.

La gran recessió fruit de la crisi financera ha reforçat les empreses industrials supervivents que s'han adaptat, i ha terciaritzat l'economia envers turisme i serveis. Al mateix temps, s'han produït vendes rellevants d'empreses de capital autòcton. La manca d'ambició empresarial i la por a sortir a borsa per aixecar el capital necessari per competir en l'economia globalitzada d'avui en poden ser les causes, i el context polític segurament tampoc no hi ha ajudat.

La xacra de l'atur juvenil

L'experiència internacional ens indica que un govern efectiu és important per afrontar els reptes que comporta l'economia actualment. El primer és superar el feixuc llegat de la gran recessió després de la crisi financera de 2007-2009 i, més tard, de la recaiguda amb la crisi del deute i de l'euro. Potser la recuperació econòmica no fa tan visible aquesta necessitat però les taxes d'atur i de pobresa, juntament amb un baix nivell de salaris, haurien de fer reflexionar.

S'ha d'atacar la xacra de l'atur juvenil, gran font de desigualtat social, i generar un mercat de treball ampli i profund també en els sectors més qualificats. La remuntada de la indústria, el bon comportament de les exportacions, i

augment de la productivitat han estat positius però assolits a un alt cost social. Ens hem adaptat millor que Itàlia a les exigències de pertànyer a una àrea monetària comuna. Tanmateix, aquest augment de la productivitat, eliminant llocs de treball i rebaixant sous, serà efímer donat que, a diferència d'altres països europeus, l'esforç en recerca i desenvolupament a Catalunya (i a Espanya) en percentatge del PIB ha disminuït. S'ha d'aixecar la productivitat de manera sostinguda, entre d'altres raons, per poder fer front al repte del finançament de les pensions en un context demogràfic d'inversió de la piràmide poblacional.

La inversió en educació, formació professional i recerca haurien de ser les puntes de llança de l'acció del govern junt amb l'eliminació de barreres institucionals al creixement que han de permetre

La inversió en educació, formació professional i recerca haurien de ser les puntes de llança de l'acció del govern.

augmentar la productivitat i la dimensió empresarial. La riquesa d'un país és el capital humà de la seva gent. El que s'ha de fer està bastant clar però cal preguntar-se quant fa que Catalunya no té un govern centrat a resoldre els grans (i petits) problemes de la societat. La ideologia mana i els partits polítics (a dreta i a esquerra) manquen de projecte i no especifiquen de quina manera concreta, i amb números a la mà, pensen abordar els problemes de la societat.

El llegat del *procés* és un augment de la incertesa sobre el marc institucional i un viratge de la percepció social, condicionat per les conseqüències de la crisi econòmica en la classe mitjana, cap a un qüestionament de l'empresa i de l'economia de mercat en general. Les tendències més intervencionistes de l'economia en la societat s'han consolidat i ampliat, fins a arribar a la paralització de projectes empresarials.

El cas de Barcelona és paradigmàtic. Per combatre la incertesa caldria tenir un programa de govern que donés estabilitat a les expectatives dels agents econòmics, consumidors, treballadors i empresaris. Aquest programa hauria de ser ambiciós en els objectius, si més no per a oferir un horitzó de perspectiva de treball de qualitat als joves, doncs no ens podem permetre ser en aquest aspecte com Itàlia. Naturalment, no cal només un programa coherent sinó també un govern disposat a governar &

Xavier Vives

És professor d'IESE.